

Huw Lewis AC / AM
Y Gweinidog Addysg a Sgiliau
Minister for Education and Skills

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref LF/HL/0633/14

Ann Jones AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

02 Gorffennaf 2014

Annwyl Ann,

Y PWYLLGOR PLANT, POBL IFANC AC ADDYSG – GWAITH CRAFFU CYFNOD 1 AR Y BIL ADDYSG UWCH (CYMRU)

Ar ôl mynychu'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ar 5 Mehefin, rwyf wedi gwrando'n astud ar y dystiolaeth ychwanegol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor gan wahanol randdeiliaid o bob cwr o Gymru. Cyn i mi ymddangos gerbron y Pwyllgor am yr eildro ar 9 Gorffennaf, hoffwn gymryd y cyfle hwn i gyflwyno rhagor o dystiolaeth ysgrifenedig ynghylch rhai o'r materion sydd wedi codi wrth graffu ar y Bil hyd yma.

Yr angen am ddeddfwriaeth

Nodaf fod nifer o randdeiliaid, yn cynnwys CCAUC ac Addysg Uwch Cymru, wedi trafod yr angen am Fil ar hyn o bryd. Maent hefyd wedi cyfeirio at Adolygiad Diamond o gyllido addysg uwch a chyllid myfyrwyr fel rhan o'r trafodaethau hyn. Hoffwn bwysleisio unwaith eto nad yw'r Bil Addysg Uwch (Cymru) yn ddibynol ar Adolygiad Diamond a bydd yn ceisio mynd i'r afael â materion dybryd a phwysig sy'n effeithio ar fyfyrwyr ac addysg uwch yng Nghymru yn fwy cyffredinol.

Yn fwyaf arbennig, bydd yn ceisio disodli'r fframwaith rheoleiddio presennol ar gyfer addysg uwch sy'n gwbl seiliedig ar weithredu a gorfodi telerau ac amodau cyllid rheolaidd CCAUC. Oherwydd y gostyngiadau mawr yn y cyllid CCAUC sy'n mynd i sefydliadau AU yn uniongyrchol, nid yw'r fframwaith rheoleiddio hwn yn addas i'r diben mwyach. Ni all CCAUC osod telerau ac amodau ar y symiau mawr o gymorth gyda ffioedd dysgu myfyrwyr sy'n cael eu talu i sefydliadau drwy law myfyrwyr, ac mae'n bosibl bod lefelau'r cymorth rheolaidd sy'n weddill yn rhy fach i gyfiawnhau telerau ac amodau ystyrion. Mae'n amheus, felly, a all CCAUC, yn awr ac yn y dyfodol agos, gyflawni'n effeithiol ei gyfrifoldebau statudol dros reoleiddio ffioedd, sicrhau ansawdd a rheoleiddio AU yng Nghymru yn ariannol, drwy barhau i ddibynnu ar delerau ac amodau cyllid. Credaf ei bod yn hollbwysig i'r Cyngor Cyllido gael pwerau priodol i oruchwylio materion o'r fath o ystyried bod y buddsoddiad cyhoeddus yn y sector AU yng Nghymru yn parhau i fod yn sylweddol.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0845 010 3300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0845 010 4400
Correspondence.Huw.Lewis@wales.gsi.gov.uk

Wedi'i argraffu ar bapur wedi'i ailgylchu (100%)

Printed on 100% recycled paper

Am y rhesymau hyn, rwy'n bendant bod angen y Bil hwn yn nawr. Bydd yn ceisio cyflwyno fframwaith rheoleiddio cadarn ond cymesur nad yw'n ddibynnol ar osod telerau ac amodau cyllid rheolaidd CCAUC. Mae'n bwysig chwalu unrhyw gamsyniad bod y Bil yn cyflwyno system reoleiddio newydd sy'n rhoi swyddogaethau newydd a llym sylweddol i CCAUC. Mae'r holl waith, fwy neu lai, y bydd CCAUC yn ei wneud o ganlyniad i'r Bil hwn eisoes yn digwydd o dan y fframwaith statudol cyfredol.

Annibyniaeth sefydliadau a rhyddid academiaidd

Rwyf wedi nodi hefyd fod Addysg Uwch Cymru wedi crybwyll materion yn ymwneud ag annibyniaeth sefydliadau a rhyddid academiaidd. Hoffwn bwysleisio fy mod i'n gwerthfawrogi ac yn parchu'r ddwy egwyddor bwysig hyn ac wedi ceisio eu diogelu drwy gyflwyno'r Bil hwn. Gadewch i ni fod yn glir, ni fydd y pwerau a'r cyfyngiadau ariannu cyfredol yn Neddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 yn cael eu dirymu. Bydd Gweinidogion Cymru yn parhau i fod yn ddarostyngedig i'r un cyfyngiadau o ran sefydliadau, cyrsiau ac aelodau staff unigol wrth roi cyllid uniongyrchol i CCAUC. Yn ogystal, mae adran 6(5) y Bil yn cynnwys mesurau sy'n diogelu mwy ar ryddid academiaidd ac annibyniaeth sefydliadau fel rhan o'r fframwaith rheoleiddio newydd. Wrth bennu materion sy'n rhaid eu cynnwys mewn cynlluniau ffioedd a mynediad, hwyrach na fydd Gweinidogion Cymru yn mynnu bod cynllun yn cynnwys darpariaeth sy'n cyfeirio at gyrsiau penodol neu'r modd y cânt eu haddysgu, eu goruchwyllo neu eu hasesu neu ddarpariaeth sy'n ymwneud â'r meini prawf ar gyfer derbyn myfyrwyr. Cyfrifoldeb y sefydliadau fydd hyn o hyd.

Rheolaeth reoleiddiol a chyllid cyhoeddus

Yn ei dystiolaeth ysgrifenedig a llafar roedd Addysg Uwch Cymru'n cwestiynu'r berthynas rhwng rheolaeth reoleiddiol o dan y Bil a chyllid cyhoeddus. Un o brif sbardunau'r Bil yw galluogi CCAUC i barhau i gyflawni ei ddyletswyddau statudol cyfredol, er ar sail statudol ddiwygiedig. Cydnabuwyd hyn gan CCAUC yn ei sesiwn dystiolaeth, lle nodwyd bod y berthynas weithredol rhwng y Cyngor Cyllido a sefydliadau yn annhebygol o newid o ganlyniad i'r Bil. Mae elfennau allweddol o'r Bil yn ymwneud â therfynau ffioedd a threfniadau mynediad, asesu ansawdd a rheolaeth ariannol sefydliadau. Mae'r holl elfennau hyn yn gysylltiedig â chyllid cyhoeddus, o ran eu bod yn ymwneud â darparu cyrsiau sy'n cael eu hastudio gan fyfyrwyr sy'n cael eu hariannu gan gyllid cyhoeddus.

Is-ddeddfwriaeth

Mae Addysg Uwch Cymru wedi disgrifio'r Bil hwn fel Bil 'fframwaith' ac wedi mynegi pryderon am lefel y manylder sydd wedi'i adael i is-ddeddfwriaeth. I'r perwyl hwn, roeddwn yn falch o glywed sylwadau cadarnhaol Aelodau'r Pwyllgor ac eraill, a oedd yn cydnabod bod cryn dipyn o fanylion ar wyneb y Bil.

Hoffwn ailadrodd bod y materion sy'n cael eu cwmpasu gan is-ddeddfwriaeth, ar y cyfan, yn ymdrin â manylion technegol ac ymarferol y bydd angen eu diweddarau o bryd i'w gilydd. Nid wyf yn derbyn nad oes modd deall cwmpas a goblygiadau llawn y Bil o ganlyniad i nifer y pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth. Mae bwriad a chwmpas y Bil yn glir, gyda mwyafrif llethol y manylion i'w gweld ar wyneb y Bil. Yn gryno, nid Bil fframwaith yw hwn. Hefyd, i gynorthwyo ymhellach gyda'r broses graffu, rwyf wedi cyhoeddi datganiad o fwriad polisi ochr yn ochr â'r Bil, sy'n rhoi rhagor o fanylion am ein cynlluniau ar gyfer is-ddeddfwriaeth.

Ar bwynt cysylltiedig, nodaf fod Addysg Uwch Cymru ac NUS Cymru wedi crybwyll y pwerau penodol i wneud rheoliadau a allai ddiwygio'r Bil neu ddarnau eraill o ddeddfwriaeth sylfaenol (y 'pwerau Harri VIII' honedig). Mae'r pwerau hyn i'w gweld yn adrannau 13(3), 37(3) a 55(3) o'r Bil. Mewn perthynas â'r ddau b er cyntaf, sydd wedi'u cyfyngu i ddiwygio

darpariaethau'r Bil hwn, hoffwn ei gwneud hi'n glir mai eu nod yw diogelu sefydliadau ymhellach. Er enghraifft, pe bai CCAUC yn cael pwerau cosbi newydd o dan adran 12, mae'n bwysig bod Gweinidogion Cymru'n gallu cymhwyso'r un diogelwch gweithdrefnol ag sy'n berthnasol i gosbau eraill CCAUC o dan y Bil. Byddai hyn yn cynnwys cymhwyso'r weithdrefn rybuddio, cyflwyno hysbysiad ac adolygu yn adrannau 40 i 43. Yn yr un modd, mae'n bwysig bod modd cymhwyso'r un diogelwch gweithdrefnol i hysbysiad o dan adran 37(1).

Nid rhoi pŵer dilyffethair i Weinidogion Cymru newid y llyfr statud yw nod y pwerau hyn, fel sydd wedi cael ei awgrymu. Yn hytrach, byddant yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud newidiadau cymharol fach i ddarpariaethau cysylltiedig y Bil hwn a fyddai'n diogelu buddiannau sefydliadau yn bennaf.

Ymhellach, yn groes i'r hyn a awgrymwyd, nid yw'r pŵer yn adran 55(3) yn anarferol nac yn ddadleuol mewn unrhyw ffordd. Mae'r pŵer hwn yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud darpariaeth ganlyniadol a thrawsnewidiol sy'n diwygio, yn diddymu neu'n dirymu darnau o ddeddfwriaeth sylfaenol. Darpariaeth 'dacluso' ydyw sydd heb unrhyw sylwedd ohono'i hun ac sy'n bodoli'n unig i ymdrin â'r hyn y gellir ei ddisgrifio'n fras fel 'darpariaeth ganlyniadol'. Unwaith eto, ni fydd Gweinidogion Cymru'n gallu defnyddio'r pŵer hwn i wneud unrhyw newidiadau o sylwedd. Ei nod yn syml yw galluogi'r fframwaith rheoleiddio newydd sy'n cael ei sefydlu o dan y Bil i weithredu'n effeithiol a sicrhau cyfnod pontio esmwyth o'r fframwaith presennol i'r un newydd.

Cynlluniau Ffioedd a Mynediad

Mae'r dystiolaeth i'r pwyllgor hyd yma wedi codi nifer o faterion ynghylch y bwriad i weithredu cynlluniau ffioedd a mynediad. Yn gyntaf, bydd y cynlluniau newydd yn debyg i'r cynlluniau ffioedd sy'n ofynnol o dan y drefn gyfredol i raddau helaeth. Wrth gwrs, bydd rhai newidiadau o ran cwrpas cymhwyso'r cynlluniau newydd, gorfodi'r ymrwymadau a wneir gan sefydliadau yn eu cynlluniau cymeradwy yn ogystal â ffocws cynyddol ar werthuso canlyniadau'r cynlluniau. Rwyf wedi amlinellu'r newidiadau allweddol isod.

O dan y system newydd, mae'n hollol bosibl i sefydliadau neu ddarparwyr newydd wneud cais i CCAUC gymeradwyo cynllun ffioedd a mynediad. Mae'n bosibl nad yw'r darparwyr hyn wedi cael unrhyw berthynas flaenorol â CCAUC. Mae hyn yn esgor ar gyfleoedd a heriau, gan gynnwys y posibilrwydd o gael lefelau ffioedd dysgu mwy amrywiol ledled Cymru. Mae'r Bil yn cydnabod y posibilrwydd hwn o gael amrywiadau, drwy alluogi rheoliadau, o dan adran 7(3), er mwyn darparu i faterion gael eu hystyried gan CCAUC wrth benderfynu a ddylid cymeradwyo neu wrthod cynllun ffioedd a mynediad.

Bu dyfalu am gydbwysedd ffocws CCAUC ar ganlyniadau cynlluniau cymeradwy yn erbyn cyflawni gweithgareddau. Hoffwn egluro ymhellach y bwriad polisi wrth wraidd y dull arfaethedig o weithredu cynlluniau ffioedd a mynediad. Mae Adran 15 yn rhoi dyletswydd ar CCAUC i fonitro'r gwaith o gyflawni ymrwymadau cynlluniau ffioedd a mynediad ac i werthuso effeithiolrwydd cynlluniau a gymeradwywyd yn unigol ac yn gyffredinol. Mae'r swyddogaethau hyn yn ychwanegu at y trefniadau o dan y system gyfredol. Fy mwriad yw i CCAUC fonitro'r gwaith o gyflawni'r gweithgareddau y mae sefydliadau yn ymrwymo iddynt yn eu cynlluniau cymeradwy, yn ogystal â rhoi rhagor o sylw i ba mor effeithiol yw cynlluniau ffioedd a mynediad o ran sicrhau gwelliannau mewn mynediad teg i addysg uwch a hybu addysg uwch ledled Cymru.

Mae Adran 51 yn rhoi swyddogaeth i CCAUC adnabod arfer da sy'n ymwneud â hybu cyfle cyfartal o ran cael mynediad i addysg uwch a hybu addysg uwch. Mae'r swyddogaeth hon

yn debyg i swyddogaeth bresennol CCAUC o dan adran 40A o Ddeddf Addysg Uwch 2004. Fy mwriad yw i CCAUC ddefnyddio canfyddiadau ei waith o werthuso effeithiolrwydd cynlluniau ffioedd a mynediad i helpu i baratoi gwybodaeth a chyngor ar arfer da. Bydd rhaid i sefydliadau rheoleiddiedig ystyried unrhyw wybodaeth a chyngor a roddir gan CCAUC wrth baratoi cynlluniau ffioedd a mynediad newydd.

Wrth reswm, bydd angen peth amser ar CCAUC i werthuso effeithiolrwydd cynlluniau ffioedd a mynediad ac mae'r dystiolaeth a roddwyd i'r Pwyllgor wedi pwysleisio'r pwynt hwn yn gywir. Er mwyn gwella mynediad at addysg uwch, mae angen gweithredu'n gyson yn y tymor hir, a hynny yn seiliedig ar arfer gorau. Bydd hyn yn dod yn elfen gynyddol bwysig o rôl CCAUC yn y dyfodol yn ôl pob tebyg a bydd yn helpu i wella effeithiolrwydd cynlluniau ffioedd a mynediad dros amser.

Mae Adran 4(2) yn darparu bod modd rhagnodi mewn rheoliadau y cyfnod hwyaf y gall cynlluniau ffioedd a mynediad bara. O dan y system gyfredol, ni all cynlluniau bara mwy na dwy flynedd er, hyd yma, mae CCAUC wedi gofyn i sefydliadau gyflwyno cynlluniau newydd bob blwyddyn. Fy mwriad yw ymestyn y cyfnod hwn i bum mlynedd yn y tymor hir pan fydd pawb yn gyfarwydd â gweithredu'r system newydd a sefydliadau a CCAUC yn gyfarwydd â monitro a gwerthuso'r cynlluniau. Nid oes gwrthdaro rhwng adnewyddu cynlluniau yn flynyddol a gwerthusiad hirdymor CCAUC o effeithiolrwydd cynlluniau.

Pwerau yn ymwneud â chanllawiau

Mae Addysg Uwch Cymru wedi mynegi pryderon bod y Bil yn gwneud darpariaeth i roi dyletswydd ar sefydliadau i ystyried canllawiau (yn cynnwys gwybodaeth a chyngor) sy'n cael eu cyhoeddi neu eu rhoi gan CCAUC. Rwy'n mawr obeithio nad yw Addysg Uwch Cymru yn awgrymu y dylai sefydliadau gael rhwydd hynt i anwybyddu canllawiau a roddir iddynt gan gorff rheoleiddio. Mae hwn yn gynnig annerbyniol. Mae'n anodd deall gwrthwynebiad Addysg Uwch Cymru, yn enwedig gan mai'r cyfan y mae'r gofyniad yn ei olygu yw bod rhaid i sefydliadau dalu sylw i ganllawiau perthnasol. Nid yw'n gofyn am gydymffurfiaeth â'r canllawiau. Os oes rheswm da dros beidio â dilyn y canllawiau, gall sefydliadau ddewis peidio â gwneud hynny.

Rwy'n gadarn o'r farn ei bod hi'n gwbl briodol rhoi dyletswydd glir ar sefydliadau i ystyried canllawiau perthnasol wrth wneud penderfyniadau yngl n â pha gamau i'w cymryd er mwyn cydymffurfio â chyfarwyddyd yn ymwneud â chydymffurfio â therfynau ffioedd ac ad-dalu, penderfyniadau am wella neu gynnal ansawdd yr addysgu maent yn ei chynnig, penderfyniadau mewn perthynas â threfnu a rheoli materion ariannol neu arfer gorau o ran cyfle cyfartal a hybu AU.

Mae'n beth cyffredin iawn i ddeddfwriaeth osod gofyniad ar y sawl sy'n derbyn canllawiau i dalu sylw iddynt wrth gyflawni ei swyddogaethau. Er y bydd cymhwyso egwyddorion cyffredin cyfraith weinyddol yn arwain at ddyletswydd i dalu sylw i ganllawiau, ni chredaf y byddai'n briodol yn yr achos hwn i'r fath ddyletswydd fod yn ddealedig oherwydd efallai na fydd sefydliadau'n destun adolygiad barnwrol ym mhob achos. Bydd hynny'n dibynnu ar ffeithiau'r achos a natur y sefydliad. Mae natur sefydliadau yn debygol o amrywio mwy yn y dyfodol hefyd wrth i sefydliadau newydd ymuno â'r sector. Mae gosod dyletswydd i roi sylw i ganllawiau (yn cynnwys gwybodaeth a chyngor) yn gwneud y disgwyliad cyfreithiol yn ddiamwys, sef os ydych chi'n derbyn canllawiau, rhaid i chi dalu sylw iddynt wrth gyflawni'ch swyddogaethau.

Rhaid i mi nodi hefyd lle mae gan CCAUC bwrdd o dan y Bil i gyhoeddi canllawiau ar gyfer sefydliadau, mae dyletswydd ar CCAUC hefyd i ymgynghori â sefydliadau cyn cyhoeddi'r canllawiau hynny.

Meini prawf cymhwysedd ar gyfer sefydliadau rheoleiddiedig

Yn ei dystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor, nododd Addysg Uwch Cymru nad yw'r gofynion cymhwysedd ar gyfer pennu pa ddarparwyr all wneud cais i CCAUC gymeradwyo'u cynllun ffioedd a mynediad yn glir. Nid wyf yn derbyn y pwynt hwn. Mae Adran 2 y Bil yn nodi tri gofyniad clir mewn perthynas â chymhwysedd.

- 1) rhaid i ymgeisydd fod yn sefydliad yng Nghymru;
- 2) rhaid i'r ymgeisydd fod yn sefydliad sy'n darparu addysg uwch; a
- 3) rhaid iddo fod yn elusen.

At y dibenion hyn, mae adran 54(3) yn cadarnhau mai sefydliad yng Nghymru yw sefydliad y mae ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn gyfan gwbl neu'n bennaf yng Nghymru.

Nodaf hefyd fod rhywfaint o ddryswch am gwmpas a diben adran 3 y Bil. Nid yw'r adran hon yn caniatáu i Weinidogion Cymru ddynodi darparwyr ychwanegol fel sefydliadau rheoleiddiedig, ac nid yw'n ymwneud yn gyfan gwbl â darparwyr sy'n cynnig cyrsiau addysg uwch lefel is chwaith. Yn hytrach, mae'n galluogi Gweinidogion Cymru i ddynodi darparwyr sy'n darparu addysg uwch yng Nghymru ac sy'n elusennau yn 'sefydliadau' at ddibenion adran 2. Ni all darparwyr o'r fath gael eu dosbarthu fel 'sefydliadau' at y dibenion hyn fel rheol. I fod yn glir, bydd rhaid i'r darparwyr hyn fodloni gofynion cymhwysedd eraill a gwneud cais am gymeradwyaeth i'w cynllun ffioedd a mynediad o dan adran 2, waeth beth yw eu dynodiad o dan adran 3. Nid yw dynodiad o dan adran 3 yn rhoi statws rheoleiddiedig yn awtomatig.

Y system reoleiddio

Holodd Addysg Uwch Cymru nifer o gwestiynau am gwmpas y system reoleiddio y mae'r Bil yn darparu ar ei chyfer. Yn arbennig, mae wedi cyfeirio at gyrsiau rhan-amser, dynodiadau awtomatig a fesul achos, ac asesu ansawdd. Bydd y Pwyllgor yn nodi fy mod eisoes wedi cyflwyno tystiolaeth bellach ar rai o'r materion hyn yn fy llythyr dyddiedig 27 Mehefin.

Fodd bynnag, hoffwn wrthbrofi'r awgrym bod y Bil yn gadael bylchau pwysig yn y fframwaith rheoleiddio cyffredinol ar gyfer addysg uwch yng Nghymru. Mae'n wir fod y Bil yn dibynnu ar y ffaith bod prifysgolion a darparwyr eraill yn dod yn sefydliadau rheoleiddiedig, ond nid yw hyn yn ddim byd newydd. Mae'r system gyfredol yn dibynnu ar brifysgolion yn derbyn cyllid CCAUC, yn yr un modd ag y mae'r system gyfredol yn dibynnu ar y ffaith bod sefydliadau eisiau mynediad i elfennau mwyaf hael y pecyn cymorth i fyfyrwyr ar gyfer eu myfyrwyr (dynodi cyrsiau'n awtomatig). Mae ymuno â sector AU rheoleiddiedig Cymru wedi bod yn wirfoddol erioed, ac felly y bydd yn parhau.

Yn ogystal, nid wyf yn derbyn y ddadl nad yw'r Bil yn cwmpasu'r system reoleiddio gyfan. Fel y nodwyd uchod, nod y ddeddfwriaeth yw disodli elfennau o'r fframwaith statudol presennol ar gyfer addysg uwch nad ydynt yn addas i'r diben mwyach. Nid wyf wedi ceisio newid elfennau eraill o'r fframwaith statudol sy'n gweithio'n effeithiol o hyd. Er enghraifft, bydd y broses o ddynodi cyrsiau'n awtomatig a fesul achos yn parhau i gael ei chyflawni o dan y set flynyddol o reoliadau cymorth i fyfyrwyr a wneir o dan Ddeddf Addysgu ac Addysg Uwch 1998. Er yn gymhleth, nid yw hwn yn ddim byd newydd felly ni allaf weld rheswm pan

na ddylai'r sector AU yng Nghymru ddeall y drefn.

Ar bwynt cysylltiedig, yn ôl Addysg Uwch Cymru, heb ddeddfwriaeth bellach, ni fydd yna gorff cyhoeddus sydd â dyletswydd i sicrhau ansawdd darparwyr nad ydynt yn cael eu rheoleiddio (h.y. darparwyr nad ydynt yn destun cynllun ffioedd a mynediad cymeradwy). Mae hynny'n wir ond, unwaith eto, nid yw hyn yn ddim byd newydd. Mae dyletswydd gyfredol CCAUC o dan adran 70 o Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 i asesu ansawdd yn ymwneud â darparwyr 'a ariennir' neu reoleiddiedig yn unig. Mae hyn yn cyfateb i'w ddyletswydd newydd sydd wedi'i chyfyngu i addysg sy'n cael ei darparu gan neu ar ran sefydliadau rheoleiddiedig (y rheini sydd â chynllun ffioedd a mynediad cymeradwy ar waith). Yn syml, mae ffurf wahanol y ddwy ddyletswydd asesu ansawdd yn adlewyrchu'r newidiadau yn natur y system reoleiddio wirfoddol. Nid yw'r sefyllfa wedi newid.

Y Comisiwn Elusennau/Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

Mae Addysg Uwch Cymru wedi mynegi pryderon am effaith y Bil ar statws elusennol sefydliadau. I fod yn glir, er y bydd sail statudol newydd i'r system gyllido addysg uwch, bydd y system yn gweithredu'n debyg iawn i'r un bresennol lle mae CCAUC yn cynnal gweithgareddau tebyg ond drwy gyfrwng telerau ac amodau cyllido. Mae fy swyddogion wedi ymgynghori â'r Comisiwn Elusennau, ac rwyf ar ddeall bod y Comisiwn wedi cyflwyno tystiolaeth i'r Pwyllgor hefyd. Nid yw fy marn ar hyn wedi newid: ni fydd y Bil yn effeithio ar allu sefydliadau i gydymffurfio â chyfraith elusennau. Ymhellach, mewn tystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor, mae'r Comisiwn Elusennau wedi nodi nad oes ganddo unrhyw bryderon am fwiadau polisi'r Bil, na'r fframwaith rheoleiddio newydd arfaethedig, o ran cyfraith elusennau, statws elusennol SAU y mae eu cyrsiau'n cael eu hariannu gan Lywodraeth Cymru, na rheoleiddio elusennau.

Er mwyn chwalu'r amheuon hyn unwaith ac am byth, bydd fy swyddogion yn parhau i ymgysylltu â'r Comisiwn Elusennau er mwyn achub y blaen ar unrhyw faterion a allai godi, er enghraifft, yn ystod y camau gwneud gwelliannau.

O ran dosbarthiad y Swyddfa Ystadegau Gwladol, credaf fod y Bil yn ymateb cymesur ac ystyriol i'r angen i sicrhau bod y system gyllido ar gyfer addysg uwch yng Nghymru yn parhau i ennyn hyder y cyhoedd. Nid wyf yn gweld unrhyw angen i ymgysylltu â'r Swyddfa Ystadegau Gwladol. Bwriad y Bil yw taro'r cydbwysedd priodol rhwng sicrhau annibyniaeth sefydliadau a diogelu'r swm sylweddol o arian cyhoeddus sy'n cael ei fuddsoddi yn y sector addysg uwch a sicrhau bod myfyrwyr yn cael addysg o'r radd flaenaf. Fel yr eglurais wrth y Pwyllgor, mae'r sefyllfa o'i chymharu â sefydliadau AB yn wahanol iawn. Mae sefydliadau AB yn cael eu hariannu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru, a'r sector AU yn cael ei ariannu drwy CCAUC (sy'n gwneud sefydliadau addysg uwch yn annibynnol ar y llywodraeth), ffioedd dysgu myfyrwyr ac incwm arall.

Hawliau mynediad ac edrych ar ddogfennau

Mae Addysg Uwch Cymru, yn ei dystiolaeth ysgrifenedig a llafar, yn disgrifio'r pwerau mynediad ac edrych ar ddogfennau yn adrannau 22 a 35 y Bil fel rhai "newydd" a diangen. Cyfeiria hefyd at gyngor cyfreithiol sy'n disgrifio'r pwerau fel rhai llym. Nid wyf yn derbyn y dehongliad hwn.

Diben y Bil yw galluogi CCAUC i barhau â'i waith presennol, sef asesu ansawdd addysg a monitro sut mae sefydliadau'n cael eu rheoli'n ariannol. Er mwyn i CCAUC allu gwneud hyn, rhaid iddo allu mynd i mewn i'r fangre ac edrych ar ddogfennau fel y gwêl yn dda.

Yn y mwyafrif helaeth o achosion, byddwn yn disgwyl i sefydliadau a CCAUC ddod i drefniant cytûn ond rhaid i'r Bil wneud darpariaethau ar gyfer yr achlysuron hynny, waeth pa mor brin ydynt, pan mae sefydliad yn gwrthod cydweithredu a chaniatáu i CCAUC fynd i mewn i'w fangre neu i edrych ar ddogfennau.

Mae'n bwysig cofio nad yw hawl CCAUC i fynd i mewn i fangre ac i edrych ar ddogfennau yn newydd. Gall CCAUC ddarparu ar gyfer yr hawl i fynd i mewn i fangre sefydliad ac i edrych ar ddogfennau ar hyn o bryd drwy delerau ac amodau cyllido.

Os nad oes cyllid y gellir gosod telerau ac amodau ynghlwm wrtho, mae angen dull arall o sicrhau bod CCAUC yn gallu gwneud ei waith sef asesu ansawdd addysg a monitro sut mae sefydliadau'n cael eu rheoli'n ariannol. Mae hynny'n cynnwys, lle mae angen, cael yr hawl i fynd i mewn i fangre ac edrych ar ddogfennau.

Mae'r Bil yn cyflawni hyn drwy sefydlu fframwaith statudol newydd, ond ni fydd rhyw lawer yn newid o ran gweithredu. Mae adrannau 22 a 35 yn darparu ar gyfer person sydd wedi'i awdurdodi gan CCAUC i fynd i mewn i fangre sefydliad rheoleiddiedig ac edrych ar ddogfennau y daw o hyd iddynt yn y fangre, eu copïo neu eu cymryd. Mae'r adrannau hynny'n disodli'r telerau ac amodau cyllido y gall CCAUC eu pennu ar hyn o bryd. Maent yn rhoi ffordd o sicrhau bod CCAUC yn gallu parhau i fynnu mynd i mewn i fangre ac i edrych ar ddogfennau.

Nid yw'n beth anarferol yn fy marn i i ddeddfwriaeth wneud darpariaeth ar gyfer yr hawl i fynd i mewn i fangre ac edrych ar ddogfennau yn y cyd-destun hwn ac ni chredaf fod y Bil yn llym chwaith. Mae'r pwerau yn y Bil yn gymesur ac yn destun diogelwch digonol gan fod rhaid rhoi rhybudd, ac eithrio o dan rai amgylchiadau cyfyngedig iawn, a rhaid arfer y pwerau ar adegau rhesymol yn unig. Mae Addysg Uwch Cymru yn cyfeirio hefyd at bwerau tebyg, yn ei farn ef, sydd gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi. Credaf fod cymariaethau o'r fath yn gyfeiliornus gan fod Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi yn gweithredu mewn cyd-destun tra gwahanol.

Cod rheolaeth ariannol

Er mwyn osgoi amheuaeth, hoffwn gadarnhau nad oes unrhyw bwerau i wneud rheoliadau yn deillio o Ran 4 y Bil. Ni fydd swyddogaethau CCAUC o ran llunio'r cod rheolaeth ariannol arfaethedig, ymgynghori arno, ei gyhoeddi a'i adolygu yn cael eu hategu gan reoliadau. Ar hyn o bryd, mae CCAUC yn datblygu, yn ymgynghori ar ac yn cyhoeddi memorandwm ariannol sy'n berthnasol i sefydliadau a ariennir. O dan y fframwaith rheoleiddio newydd, bydd gofyn i CCAUC ymgynghori â phob sefydliad rheoleiddiedig ar god rheolaeth ariannol drafft a bydd gofyn iddo hefyd roi crynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad wrth gyflwyno'r cod drafft i Weinidogion Cymru er mwyn ei gymeradwyo. Bwriedir i'r Cod gael ei gyhoeddi a dod i rym o ddechrau blwyddyn academaidd 2016/17. Bydd hyn yn rhoi digon o amser i CCAUC lunio'r Cod, ymgynghori arno a chael cymeradwyaeth iddo. Ar gyfer blwyddyn academaidd 2015/16, bydd CCAUC yn parhau i sicrhau trefniadau rheolaeth ariannol sefydliadau addysg uwch drwy ei femorandwm ariannol cyfredol.

Felly mae'r trefniadau sydd mewn golwg ar gyfer goruchwyllo'r gwaith o reoli materion ariannol sefydliadau rheoleiddiedig yn debyg i'r rhai sydd ar waith ar hyn o bryd. Fodd bynnag, yn y dyfodol, ni fyddai ei gorfodi yn ddibynnol ar gymhwysio telerau ac amodau cyllido. Mae'n annhebygol y byddai gwrthdaro rhwng y cod arfaethedig ac unrhyw

drefniadau sy'n rhaid eu rhoi ar waith ym marn CCAUC i ymdrin ag unrhyw delerau ac amodau parhaus sy'n ymwneud â chyllid a roddwyd o dan adran 65 o Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992. CCAUC fydd i benderfynu hynny, mewn ymgynghoriad â'r sector.

Yn ogystal, er na allaf ragweld amgylchiadau lle na fyddai sefydliadau'n gallu rhoi sicrwydd i drydydd partion y mae ganddynt drefniadau contract â nhw o ganlyniad i gydymffurfio â'r Cod newydd, rwyf wedi gofyn i'm swyddogion edrych yn fanylach ar y mater hwn gydag Addysg Uwch Cymru er mwyn sicrhau ein bod yn deal eu pryderon yn llawn.

Materion trawsffiniol

Mynegodd Addysg Uwch Cymru bryderon am ddarpariaethau'r Bil sy'n cyfyngu ar swyddogaethau CCAUC mewn perthynas â therfynau ffioedd ac asesu ansawdd i gyrsiau sy'n cael eu darparu gan sefydliadau Cymreig yng Nghymru. Fel y nodwyd yn fy nhystiolaeth flaenorol i'r Pwyllgor, nid ydym wedi newid y sefyllfa o ran cymhwysedd deddfwriaethol yn y meysydd hyn.

Fodd bynnag, fel y gwyddoch, mae fy swyddogion wrthi'n trafod y mater hwn gyda swyddogion yn yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau a Swyddfa Cymru. Nod y trafodaethau hyn yw cyflwyno Gorchymyn o dan adran 150 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Byddai'r Gorchymyn hwn yn ceisio ymestyn swyddogaethau CCAUC mewn perthynas â chysiau sy'n cael eu darparu yn Lloegr gan sefydliadau i Gymru, gan felly datrys y pryderon a godwyd gan Addysg Uwch Cymru. Cyfeirir at y Gorchymyn hwn yn y Memorandwm Esboniadol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r Bil ac yn fy nhystiolaeth i'r Cynulliad drwyddi draw hyd yma.

Trefniadau trosiannol

Hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn hefyd i roi rhagor o fanylion am y trefniadau trosiannol a fydd ar waith dan y Bil hwn. O'i basio, ni fydd y Bil yn cael ei weithredu'n llawn hyd nes blwyddyn academaidd 2016/17. Bydd hyn yn rhoi cyfle i sefydliadau a CCAUC baratoi'n llawn ar gyfer cyflwyno'r fframwaith rheoleiddio newydd.

Fodd bynnag, rwy'n cynnig ambell drefniant trosiannol ar gyfer blwyddyn academaidd 2015/16. Prif nod y trefniadau hyn yw diogelu myfyrwyr a fydd yn astudio cyrsiau mewn sefydliadau yng Nghymru yn ystod y flwyddyn drosiannol hon. Bydd gofyn i sefydliadau sy'n ymrwymo i derfynau ffioedd ar gyfer y flwyddyn academaidd hon (drwy gynlluniau ffioedd a gymeradwywyd o dan ddeddfwriaeth gyfredol) gydymffurfio â'r terfynau hynny. Os na fyddant yn cydymffurfio, bydd CCAUC yn gallu cymryd camau i sicrhau cydymffurfiaeth. Credaf fod hyn yn gwbl briodol.

Yn yr un modd, bydd y trefniadau trosiannol yn galluogi CCAUC i barhau i asesu ansawdd yr addysg sy'n cael ei darparu gan neu ar ran sefydliadau yng Nghymru yn ystod blwyddyn academaidd 2015/16. Os yw CCAUC o'r farn nad yw ansawdd yr addysg mewn sefydliad yng Nghymru yn foddhaol, neu'n debygol o ddod yn anfoddhaol, yn ystod y flwyddyn academaidd hon, gall gymryd camau i ddatrys y broblem. Unwaith eto, nid yw hyn yn ddadleuol yn fy marn i.

Yn ystod y flwyddyn drosiannol hon, rwy'n disgwyl i CCAUC lunio'r cod rheolaeth ariannol cyntaf ac ymgynghori arno. Ni chaiff ei gyflwyno hyd nes y bydd y Bil yn cael ei weithredu'n llawn ym mlwyddyn academaidd 2016/17.

Yn olaf, hoffwn sicrhau'r Pwyllgor fy mod yn ymwybodol o bwysigrwydd sicrhau bod y newid o'r fframwaith statudol presennol i'r un sydd mewn golwg yn y Bil yn mynd yn ei flaen yn hwylus a byddaf yn sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith ar yr adeg briodol.

Rwy'n gobeithio y bydd y wybodaeth ychwanegol hon yn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth iddo graffu ymhellach ar y Bil ac edrychaf ymlaen at gyflwyno tystiolaeth bellach yn ystod fy ail ymddangosiad ar 9 Gorffennaf.

Yn gywir

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Huw Lewis'.

Huw Lewis AC / AM

Y Gweinidog Addysg a Sgiliau
Minister for Education and Skills